

godina). Danas se znade da je taj mastodon živio ranije pa bi Olujićeve nalaze trebalo pomaknuti na oko 19 milijuna godina starosti.

Ali uza sve to i još neke druge pojedinosti slijedi zaključak: "Charles Darwin, veliki prirodoslovac, proputovao je veliki dio svijeta, prikupljajući dokaze za svoju teoriju o evoluciji živih bića; i postao je slavan. Olujić je dokazao ideju evolucije na puževima u svega stotinjak koraka dugom koritu, u svijetu i danas nepoznatog potoka Sutine. Da je kojim slučajem bio Englez ili Francuz, i on bi stekao svjetsku slavu i postao bi znamenit (...). I da paradoks njegove tragične sudbine bude to veći, Olujić fratar i duhovnik, svojim djelom o evoluciji puževa, dokazivao je materijalističku ideološku podlogu onih koji su ga ubili" (Bulić, str. 125).

Stoga danas još više možemo žaliti što Olujićev rad nije objavljen za njegova života. Zasigurno bismo tada mogli reći da je i on na svoj način pridonio da papa Ivan Pavao II. na plenarnom zasjedanju Papinske akademije znanosti 22. listopada 1996. pred eminentnim svjetskim prirodoslovcima može s autoritetom učiteljstva reći sljedeće: "Vodeći računa o stanju znanstvenih istraživanja u ono doba, kao i vlastitim zahtjevima teologije, enciklika [*Humani generis*] je promatrala nauk o 'evolucionizmu' kao ozbiljnu hipotezu koja je dostojna istraživanja i produbljene refleksije jednako kao i protivna hipoteza (...). Danas, oko pola stoljeća nakon objave enciklike, nove spoznaje više ne gledaju teoriju evolucije kao čistu hipotezu. Vrijedno je napomenuti

činjenicu da se ta teorija progresivno nametnula pozornosti istražitelja uslijed niza otkrića koja su se dogodila u različitim znanstvenim disciplinama. Težnja istome cilju, koja nije nametnuta niti izazvana, u rezultatima istraživanja koja su poduzeta neovisno jedna od drugih, po sebi je značajan argument u korist te teorije" (*L'Osservatore Romano*, 24. listopada 1996, 6 i 7).

Zato danas ipak, s opipljivim dokazom u ruci, možemo reći da je naš Olujić, kao franjevac i svećenik u duhovnu pozivu, ali istodobno prirodoslovac otvorena i pronicljiva uma, bio znatno ispred svoga vremena. Pored toga treba imati na umu da je to najviše pokazao u grani znanosti, paleontologiji, u kojoj je zapravo bio samouk.

Nedjeljko Jukić, ofm

* * *

SERAFIN HRKAĆ, *Filozofijski rječnik latinsko-hrvatski*, (ZIRAL, knj. 122), Mostar 1999. 20 x 12 cm, 176 str.

Latinski jezik, kao povlaštenu jezik znanosti, već odavno je ispao iz upotrebe. Više nikome niti ne pada na pamet pisati znanstvene rasprave na latinskom. Život je prekratak da bi se ljudi posvetili proučavanju jezika za koji im se čini da im neće donijeti neke prednosti. Pokušaji spašavanja klasične kulture na sveučilištima, osim među studentima koji studiraju klasičnu filologiju, teško će zbog toga donijeti plod. No znanstvena baština, koju su stoljeća ostavila na latinskom ne može se mimoći u različitim granama znanosti. Upravo su nam

zbog toga danas potrebni, više nego ranije, specijalizirani priručnici u kojima se u određenoj struci lakše može snalaziti. Očito je te potrebe imao na umu i Serafin Hrkać kad se prihvatio izrade latinsko-hrvatskog filozofijskog rječnika. Kao dr. klasične filologije i dr. filozofije Hrkać je za to stručno spremna osoba. Njegov je rječnik izrađen na temelju stranih školskih rječnika pa mu to već donekle osigurava i praktičnu provjerenost. Uz to je Hrkać koristio i filozofsku terminologiju hrvatskih prijevoda Ivana Duns Škota, Tome Akvinskoga, Ruđera Boškovića i Frane Petrića. Pa premda smo u posljednje vrijeme u Hrvatskoj dobili opsežan latinsko-hrvatski rječnik, Hrkaćev će rječnik biti dragocjeno pomagalo napose studentima filozofije i teologije.

Vicko Kapitanović, ofm

* * *

SERAFIN HRKAĆ, *Izlaganje o univerzalijama u djelu Antuna Žderića "Enchiridion in universam aristotelico-scoticam logicam"* (ZIRAL, knj. 110), Mostar

Djelo je doktorska disertacija obranjena na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Podijeljeno je u dva dijela s posebnim redoslijedom stranica. Prvi dio knjige pod naslovom *Filozofsko-historiografska eksplikacija* plod je autorovih znanstvenih istraživanja. U njem je obrađeno političko i kulturno stanje na području Franjevačke provincije Bosne Srebrene potkraj XVII. i u prvoj polovici XVIII. stoljeća, crkveno i franjevačko zakonodavstvo o školstvu, provincijski školski statuti i državne odredbe i

propisi o školstvu. Doneseni su kratki životopisi profesora filozofije na filozofskom učilištu u Slavonskom Brodu, kako bi se mogao lakše uočiti doprinos Antuna Žderića. Opisan je potom Žderićev život i njegova pisana djelatnost, koja se sačuvala u dva rukopisa koja su pisali Žderićevi studenti. Dok su podaci o franjevačkom školstvu, premda raspršeni, jednim dijelom i dosada bili poznati povjereničarima koji su se bavili problematikom franjevačkog školstva, vrijednost Hrkaćeva rada zasniva se na provjeri ranije poznatih izvora i navođenju novih. Posebno se čini vrijednim pokušaj otkrivanja izvora kojima se Žderić služio u sastavljanju svojega djela. Autor se posebno osvrnuo na Žderićevo izlaganje o općim pojmovima (*de universalibus*). U Žderićevu tekstu autor je otkrio utjecaj franjevačkog prvaka u filozofiji Ivana Duns Škota, odnosno bolje rečeno Škotova sljedbenika B. Mastriusa kojega Žderić često prepričava.

Drugi dio s posebnim redoslijedom stranica donosi latinski tekst Žderićeva djela *Enchiridion philosophicum*, kojemu su pridodana, prije sadržaja Žderićeva djela, latinska kazala imena i pojmova.

Premda je Žderićevo djelo školski priručnik, i kao takvo očito bez prevelike težnje za izvornošću filozofske misli, što priznaje i sam autor kad namjerno ističe da slijedi prvaka franjevačke škole Ivana Duns Škota, Hrkaćeva je disertacija vrijedan znanstveni doprinos istraživanju nedovoljno proučene hrvatske filozofske baštine i visokog školstva u Hrvatskoj.

Vicko Kapitanović, ofm